

Temat: Wizja zaświatów w Trenach Kochanowskiego i wybranych tekstach kultury.

Czego się dowiesz po lekcji?

1. Czym jest tren.
2. Poznasz treść Trenu X.
3. Dowiesz się jak wyglądała wizja zaświatów przedstawiona w Trenie X i innych tekstach kultury.

Cykl „Trenów” powstał pod wpływem tragicznych wydarzeń, jakim była śmierć najmłodszej córki Kochanowskiego, Urszulki. Ta strata stała się dla poety pretekstem do wyrażenia niepokojów egzystencjalnych.

Pod względem formalnym „Treny” sięgają tradycji antycznych. Pierwotnie były to obrzędowe pieśni żałobne. Tren wyraża żal po śmierci oraz refleksje związane ze stratą. W starożytności tworzone je ku czci wybitnych bohaterów i mędrców. Kochanowski jednak poświęcił treny pamięci zmarłej Urszulki, jednak to nie ona, ale ból ojca po jej stracie wysuwa się na pierwszy plan.

Zbigniew Majchrowski powiedział, że przystępując do interpretacji utworu literackiego, dobrze jest na chwilę zapomnieć wszystko, co wiemy o autorze i jego epoce. Lektura naiwna pozwoli zaobserwować to, co w utworze niezwykle i uniwersalne.

W trenie X Kochanowski eksponuje swój żal po stracie córki. Stawia rozpaczliwe pytanie:

„ Orszulo moja wdzięczna, gdzieś mi się podziła? w którą stronę, w którąś się krainę udała?”.

To dramatyczne pytanie dotyczy nie tylko samej Urszuli, ale przeradza się w refleksję dotyczącą bytu pozaziemskiego. Poeta stawia szereg pytań retorycznych, które ukazują jego zwątpienie w istnienie życia pozagrobowego. Pyta o możliwe drogi, którymi Urszulka podążyła w zaświaty. Kolejne miejsca odzwierciedlają różne wyobrażenia o życiu po śmierci : „Czyś ty nad wszystkie nieba wysoko wniesiona I tam w liczbę aniołków małych policzona? Kochanowski odwołuje się tu do wyobrażeń, zgodnie z którymi kosmos składa się z dziesięciu sfer niebieskich, nad którymi znajduje się mieszkanie Boga i aniołów. Może to być również aluzja do platońskiej wizji nieba, które składa się z siedmiu stref. Poeta szuka dziecka na wyspach szczęśliwych, w Elizjum, miejscu wiecznej radości. Być może córka przebywa w Hadesie, w nurtach Lety i Archeontu. Zastanawia się czy nie zamieniła się w

słowika, w myśl koncepcji o reinkarnacji. Ojciec szuka Urszulki w chrześcijańskim czyśćcu: „Czyli się w czyśćcu czyścisz, jeśli z strony ciała /Jakakolwiek zmazeczka na tobie została? Zadawane pytania nie przynoszą odpowiedzi, chrześcijańskie, mitologiczne i filozoficzne wyobrażenia o zaświatach nie dają nadziei. Kochanowski w wielką goryczą i zwątpieniem formułuje dramatyczne stwierdzenie: „Gdziekolwiek jest, **jestliś** jest.” Słowa te wypowiedziane przez poetę – myśliciela, są dowodem na wątpliwości dotyczące fundamentalnych prawd wiary. Kochanowski sceptycznie odnosi się do istnienia życia pozagrobowego. Zwątpienie w życie wieczne połączone jest z przemożnym pragnieniem, aby Urszulka pojawiła się ojcu w jakiegokolwiek postaci, jako sen, cień lub mara. Oczekuje, że córka objawi mu się w jakiegokolwiek formie, pocieszy go i tym samym udowodni, że istnieje życie po śmierci. Tren X stanowi apogeum buntu, rozpacz i zwątpienia. Kochanowski podważa w nim sensowność ludzkiego życia.

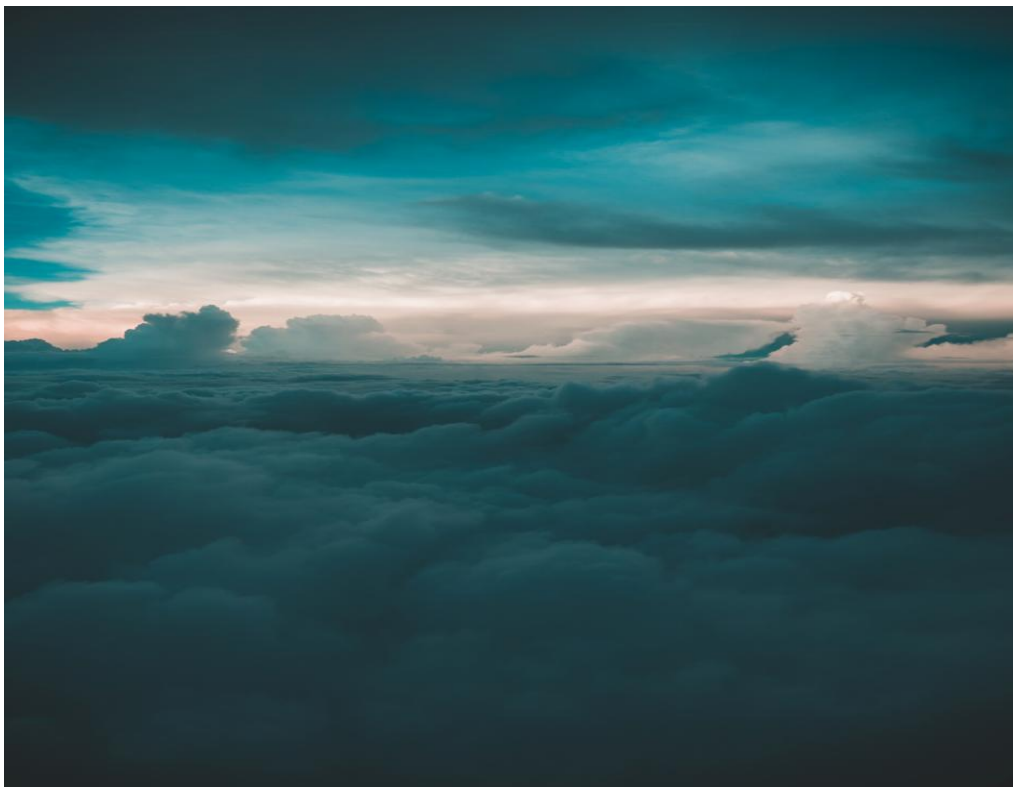
Tutaj znajdziesz prezentację, która pomoże Ci uporządkować poznane treści:

<https://view.genial.ly/5e75ac068a1d0d0d9867dc62/presentation-tren-x>

1. Poniżej znajdują się wyobrażenia o zaświatach zaczerpnięte z filmów i fotografii. Wybierz dowolny kadr i porównaj sposób ukazania zaświatów w wybranym obrazie i Trenie X Kochanowskiego.
2. Zachęcam Ciebie do obejrzenia filmów, w których poruszany jest topos zaświatów i śmierci dziecka. Polecam: „Między piekłem a niebem”, reż. V. Ward, „Nostalgia anioła”, reż. P. Jackson, „Pokój syna”, reż. N. Moretti, „Monument” Jagoda Szalc.

Źródło: Unsplash

Źródło: Unsplash

Kadr z filmu pt. „Inni”, reŹ. Alejandro Amenabar

Źródło: <https://images.app.goo.gl/3z3Wt2Uho3m5gaZG6>

Kadry z filmu pt. „Między piekłem a niebem”.

Źródło: <https://images.app.goo.gl/FGPoeBz1Jf2NJRYZ7>

Ta lekcja pozwala zrealizować poniższe punkty podstawy programowej:

Rozróżnia gatunki epickie, liryczne i dramatyczne (tren)

Rozpoznaje w tekście literackim środki wyrazu artystycznego

Interpretuje treści alegoryczne i symboliczne utworu literackiego

Rozpoznaje w tekście ironię, tragizm, określa ich funkcje w tekście

Wykazuje się znajomością i zrozumieniem treści utworów wskazanych w podstawie programowej jako lektury obowiązkowe

Rozpoznaje tematykę i problematykę poznanych tekstów oraz jej związek z programem epoki

Wykorzystuje w interpretacji utworów potrzebne konteksty